

Βρυξέλλες, 22 Σεπτεμβρίου 2023
(OR. en)

13168/23

SOC 619
EMPL 441
EDUC 359
ECOFIN 897
DIGIT 187

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Προεδρία
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2023: Αντίκτυπος των νέων τεχνολογιών στην εργασία: Προς μια δίκαιη ψηφιακή μετάβαση — Συζήτηση προσανατολισμού

Επισυνάπτεται για τις αντιπροσωπίες καθοδηγητικό σημείωμα της Προεδρίας για το ανωτέρω θέμα, ενόψει της συζήτησης προσανατολισμού που θα πραγματοποιηθεί στο Συμβούλιο (EPSCO) στις 9 Οκτωβρίου 2023.

Συμβούλιο EPSCO (Απασχόληση και Κοινωνικές Υποθέσεις)

Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2023:

Αντίκτυπος των νέων τεχνολογιών στην εργασία: Προς μια δίκαιη ψηφιακή μετάβαση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της βρίσκονται εδώ και καιρό μπροστά στην ανάγκη να αντιμετωπίσουν τις μελλοντικές μείζονες προκλήσεις που είναι κοινές για όλες τις παγκόσμιες οικονομίες και κοινωνίες, οι οποίες σχετίζονται με την πράσινη μετάβαση, την ψηφιοποίηση, τις δημογραφικές αλλαγές και τη μείωση του πληθυσμού σε τμήμα της επικράτειάς τους.

Όσον αφορά ειδικότερα την ψηφιοποίηση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωσε στο «νέο στρατηγικό θεματολόγιο 2019-2024»¹ ότι, κατά τα προσεχή έτη, ο ψηφιακός μετασχηματισμός θα συνεχίσει να επιταχύνεται και να έχει ευρείες επιπτώσεις, και ότι η πολιτική μας πρέπει να διαμορφωθεί κατά τρόπο που να ενσωματώνει τις κοινωνικές μας αξίες, να προωθεί τη συμμετοχικότητα και να παραμένει συμβατή με τον τρόπο ζωής μας.

Έχοντας αυτό κατά νου, η Επιτροπή εξέφρασε το 2020, στην ανακοίνωσή της με θέμα «Διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης»², την πρόθεσή της να εστιάσει σε τρεις βασικούς στόχους προκειμένου να διασφαλισθεί ότι οι ψηφιακές λύσεις θα βοηθήσουν την Ευρώπη να ακολουθήσει την πορεία της προς έναν ψηφιακό μετασχηματισμό που θα σέβεται τις αξίες μας: τεχνολογία προς εξυπηρέτηση των ανθρώπων· δίκαιη και ανταγωνιστική οικονομία· και ευρωπαϊκή πορεία προς έναν ψηφιακό μετασχηματισμό που θα ενισχύει τις δημοκρατικές μας αξίες, θα σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματά μας και θα συμβάλλει σε μια βιώσιμη, κλιματικά ουδέτερη και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων οικονομία.

Η ψηφιακή μετάβαση και ο αντίκτυπός της στην απασχόληση, στις δεξιότητες που χρειάζονται οι επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι, καθώς και στις συνθήκες εργασίας και στις εργασιακές σχέσεις, αποτελεί τεράστια πρόκληση για τις πολιτικές απασχόλησης, εργασίας και κοινωνικής προστασίας, καθώς και για τον κοινωνικό διάλογο.

Η ψηφιοποίηση επιφέρει ριζικό μετασχηματισμό στον τρόπο με τον οποίο παράγονται τα αγαθά και παρέχονται οι υπηρεσίες. Παρότι η άποψη ότι οι νέες τεχνολογίες μπορούν να αντικαταστήσουν πλήρως τους ανθρώπους είναι αβάσιμη, η αυξανόμενη αυτοματοποίηση των διαδικασιών οδηγεί στην εμφάνιση νέων επαγγελμάτων, τον πλήρη μετασχηματισμό άλλων και στην εξαφάνιση πολλών που έχουν καταστεί παρωχημένα ή περιττά.

¹ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 20 Ιουνίου 2019.

² Ανακοίνωση «Διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης», 19.2.2020, COM (2020) 67 final.

Η τεχνολογική επανάσταση μπορεί να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες απασχόλησης και να καλύψει τα υφιστάμενα κενά συμμετοχής στην αγορά εργασίας. Για παράδειγμα, η τεχνητή νοημοσύνη (TN) και η ρομποτική αναμένεται από μόνες τους να δημιουργήσουν σχεδόν 60 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας παγκοσμίως κατά την επόμενη πενταετία³. Υπό την προϋπόθεση ότι υλοποιούνται δράσεις πολιτικής που αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά το ψηφιακό χάσμα, η ψηφιοποίηση μπορεί παράλληλα να ωφελήσει τις αγροτικές και απομονωμένες περιοχές που είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στις επιπτώσεις της γήρανσης και της μείωσης του πληθυσμού.

Επιπλέον, η ψηφιοποίηση έχει σημαντικές επιπτώσεις όσον αφορά το δικαίωμα σε συμμετοχική, ποιοτική εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση, όπως ορίζεται στην αρχή 1 του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η ψηφιακή μετάβαση κατέστησε περισσότερο αναγκαία από ποτέ την απόκτηση και την επικαιροποίηση ψηφιακών δεξιοτήτων, ώστε να μπορούν όλοι οι πολίτες να συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνία και να μπορούν οι επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι να διαχειρίζονται επιτυχώς τις αλλαγές που λαμβάνουν χώρα στην αγορά εργασίας.

Η απόφαση για την ανακήρυξη του Ευρωπαϊκού Έτους Δεξιοτήτων⁴ υπενθυμίζει ότι, στην ΕΕ, πάνω από το 90 % των επαγγελματικών δραστηριοτήτων απαιτούν βασικό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων, ενώ περίπου το 42 % των πολιτών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του 37 % των εργαζομένων, στερούνται βασικές ψηφιακές δεξιότητες.

Τα μέτρα σε ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο που λαμβάνονται για την επίτευξη των στόχων που ορίζονται στην εν λόγω απόφαση θα πρέπει να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2030», οι οποίοι ορίζονται στο σχέδιο δράσης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Αυτό συνεπάγεται ιδίως ότι τουλάχιστον το 60 % όλων των ενηλίκων θα πρέπει να συμμετέχει σε κατάρτιση κάθε χρόνο και ότι τουλάχιστον το 80 % των ατόμων ηλικίας 16-74 ετών θα πρέπει να διαθέτουν βασικές ψηφιακές δεξιότητες —προϋπόθεση για την ένταξη και τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία σε μια ψηφιακά μετασχηματισμένη Ευρώπη.

Επιπλέον, ο αντίκτυπος της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης στις συνθήκες εργασίας και τα δικαιώματα των εργαζομένων αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία. Παρότι η χρήση συστημάτων TN μπορεί να αποφέρει πολλά οφέλη στους εργαζομένους και τις επιχειρήσεις, συνεπάγεται επίσης προκλήσεις, για παράδειγμα όταν οι εταιρείες αναθέτουν καθήκοντα της διαχειριστικής και οργανωτικής τους ισχύος σε αλγόριθμους, αυξάνοντας την ικανότητά τους για έλεγχο.

³ Ανακοίνωση με τίτλο «Μια ισχυρή κοινωνική Ευρώπη για δίκαιες μεταβάσεις» ST 5353/20.

⁴ Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Μαΐου 2023, σχετικά με το ευρωπαϊκό έτος Δεξιοτήτων (ΕΕ L 125 της 11.5.2023, σ. 1).

Οι κεντρικές πτυχές των εργασιακών σχέσεων και των συνθηκών εργασίας, όπως η πρόσληψη και η επιλογή, η κατανομή καθηκόντων και η αξιολόγηση των επιδόσεων των θέσεων εργασίας, η εξέλιξη της σταδιοδρομίας και η καταγγελία των συμβάσεων, ανατίθενται όλο και περισσότερο σε αυτοματοποιημένα συστήματα λήψης αποφάσεων.

Η χρήση αυτών των αυτοματοποιημένων συστημάτων μπορεί να ωφελήσει τους εργαζομένους, για παράδειγμα με την ενίσχυση της παραγωγικότητάς τους, την προώθηση της συμμετοχικότητας ή την αύξηση της ασφάλειας στον χώρο εργασίας. Ωστόσο, μπορεί να δημιουργήσει σημαντικούς νέους κινδύνους, όπως η αλγοριθμική μεροληψία, οι οποίοι ενδέχεται να υπονομεύουν τις θεμελιώδεις αρχές και τα δικαιώματα στον χώρο εργασίας. Ενάντια στους στόχους της Ένωσης Ισότητας,⁵ μπορούν να διακρίνουμε τις διακρίσεις λόγω αναπηρίας, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, φύλου, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Οι πολιτικές για την απασχόληση και την εργασία πρέπει να παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις για την κατάλληλη, δίκαιη και αποτελεσματική ανταπόκριση σε αυτήν την πραγματικότητα, διασφαλίζοντας ότι η τεχνολογική ανάπτυξη συμβαδίζει με τις κατάλληλες συνθήκες εργασίας, την εργασία και την κοινωνική προστασία. Στο πλαίσιο αυτό, η ΤΝ και η χρήση αλγορίθμων θα πρέπει να υπόκεινται σε ανθρώπινο έλεγχο και η ψηφιοποίηση στην υπηρεσία των εργαζομένων θα πρέπει να υποστηρίζεται, με παράλληλο σεβασμό των ατομικών και συλλογικών δικαιωμάτων τους.

Για παράδειγμα, ορισμένες χώρες έχουν θεσπίσει νομοθεσία σχετικά με το καθήκον της αλγοριθμικής διαφάνειας από μέρους των εταιριών και την ανάγκη ενημέρωσης των εκπροσώπων των εργαζομένων σχετικά με τη χρήση της στην οργάνωση της εργασίας.

Η κοινωνική δικαιοσύνη, η ένταξη, η ισότητα, τα δικαιώματα των εργαζομένων και η υγεία και ασφάλεια πρέπει να διασφαλίζονται όταν χρησιμοποιούνται τεχνολογίες στον χώρο εργασίας. Όπως θεωρούμε δεδομένο ότι η πράσινη μετάβαση πρέπει επίσης να είναι δίκαιη, η δίκαιη ψηφιακή μετάβαση οφείλει επίσης να αποτελεί στόχο των δημόσιων πολιτικών μας, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την ευρωπαϊκή διακήρυξη σχετικά με τα ψηφιακά δικαιώματα και τις ψηφιακές αρχές⁶. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να εξασφαλιστούν ευκαιρίες για την ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας και τη βελτίωση της ποιότητας της απασχόλησης και των συνθηκών εργασίας και να αποφευχθούν οι αρνητικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στα δικαιώματα των εργαζομένων.

⁵ Για επισκόπηση της νομοθεσίας και των πρωτοβουλιών της ΕΕ κατά των διακρίσεων, βλ.: [Η Ένωση Ισότητας \(europa.eu\)](https://europa.eu/european-council/en/equality)

⁶ [Ευρωπαϊκή διακήρυξη για τα ψηφιακά δικαιώματα και τις ψηφιακές αρχές | Διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης \(europa.eu\)](https://europa.eu/european-council/en/digital-rights)

Η ανάγκη για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που στηρίζουν την ψηφιακή μετάβαση τονίστηκε επανειλημμένα στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Η ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2023 προσδιόρισε ότι τα εν λόγω μέτρα είναι απαραίτητα για την ενίσχυση της οικονομικής βάσης της ΕΕ, την προώθηση της δημιουργίας επιχειρήσεων και της επιχειρηματικότητας με την αντιμετώπιση του χάσματος ψηφιακών δεξιοτήτων, που αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση προς αντιμετώπιση για την ενίσχυση της δικαιοσύνης και της ανταγωνιστικότητας.

Για αυτή τη δίκαιη ψηφιακή μετάβαση, οι κοινωνικοί εταίροι καλούνται να διαδραματίσουν καίριο ρόλο. Ο τριμερής και ο διμερής κοινωνικός διάλογος και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις, σε όλα τα επίπεδα, αποτελούν βασικά εργαλεία για την ανάλυση, τον καθορισμό και την εφαρμογή πολιτικών πλήρως προσαρμοσμένων στις ανάγκες των εργοδοτών και των εργαζομένων.

Σε αυτό το πλαίσιο, καλούνται οι Υπουργοί να ανταλλάξουν απόψεις γύρω από τα ακόλουθα ζητήματα:

- Ποιες νέες πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να αναληφθούν σε επίπεδο ΕΕ για την παρακολούθηση και την αντιμετώπιση του αντικτύπου των νέων τεχνολογιών στην απασχόληση, τις δεξιότητες, τα δικαιώματα των εργαζομένων, τις συνθήκες εργασίας, τις εργασιακές σχέσεις και τα κοινωνικά δικαιώματα;
- Πώς μπορούμε να καταστήσουμε δίκαιη την ψηφιακή μετάβαση; Πώς μπορεί το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο να βοηθήσει τα κράτη μέλη να αναλάβουν κατάλληλη δράση; Ποιος είναι ο ρόλος του τριμερούς και του διμερούς κοινωνικού διαλόγου;